

ROMÂNIA

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Str. Batiștei, nr.25, sector 2, București,
Tel: 310.38.86, Fax: 310.36.16
www.scj.ro

Înalta Curte de Casație și Justiție
Secțiile Unite

Hotărârea nr. 1
Ședința din 29 martie 2018

Sub președinția doamnei judecător Gabriela Elena Bogasiu,
vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, s-a întrunit pentru sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, asupra Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 418/2017), la cererea Secției Penale a instanței supreme, potrivit art. 27 alin. (1) teza a III-a din Regulamentul de organizare și funcționare administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Sesizarea este legitimată constituțional de dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și de prevederile art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, care prevăd dreptul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

Din totalul de 111 judecători în funcție, au fost prezenți 74 judecători.

În urma dezbaterilor, deliberând, Secțiile Unite au hotărât să fie sesizată Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, având în vedere încălcarea următoarelor dispoziții din Constituția României: art. 1 alin. (5) în ceea ce privește claritatea și previzibilitatea legii, art. 41 alin. (1) privind dreptul la muncă, art.73 alin. (3) lit. 1) privind categoriile de legi, art. 125 privind

statutul judecătorilor și art. 147 alin. (4) teza a II-a privind obligativitatea deciziilor Curții Constituționale, în raport cu argumentele ce vor fi expuse în continuare.

Criticile de neconstituționalitate privesc următoarele dispoziții:

➤ **Art. I pct. 57 art. 42¹ alin. (2)**

Textul încalcă dispozițiile art. 1 alin. (5), art. 41 alin. (1), precum și ale art.125 din Constituție României, în sensul că noțiunea de ”inapt”, care nu este definită în contextul unei evaluări specifice activității desfășurate de judecător sau procuror, ar putea afecta nu doar dreptul la exercitarea funcției de judecător sau procuror, ci însăși exercitarea dreptului la muncă, în sens larg, corespunzător pregătirii profesionale a acestuia.

Sub același aspect, mai este de menționat că legea organică nu reglementează procedura care conduce la declararea ca „inapt” a magistratului, cu posibila consecință a excluderii din magistratură, lăsând însă la dispoziția organului administrativ (Consiliul Superior al Magistraturii) să hotărască normele incidente, deși, conform principiului simetriei, atât procedura de numire în funcție de judecător sau procuror, cât și aceea prin care se poate ajunge la pierderea acestei calități în condițiile în care s-a constatat că magistratul este inapt, trebuie stabilită prin acte normative cu aceeași forță juridică, iar nu printr-o normă inferioară, cum este în cazul de față.

În acest sens s-a exprimat Curtea Constituțională, în cuprinsul Deciziei nr.196 din 4 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 231 din 22 aprilie 2013, când a statuat cu privire la statutul membrilor Consiliului Superior al Magistraturii că legea organică trebuie să reglementeze într-un mod previzibil nu doar condițiile de alegere a acestora, ci și procedura de revocare din funcție, nefiind permisă, ca aceasta din urmă, să fie prevăzută într-un regulament emis de autoritatea administrativă.

Faptul că prin alineatul (3) se face trimitere la o procedură adoptată de Consiliul Superior al Magistraturii nu poate complini lipsa de claritate a textului, Curtea Constituțională reținând, prin Decizia nr. 244 din 19.04.2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 469 din 23.06.2016, următoarele:

„În aceste condiții, Curtea constată că dispozițiile art. 78 alin. (1) din Legea nr. 360/2002 privind Statutul polițistului aduc atingere prevederilor cuprinse în art. 73 alin. (3) lit. j) din Constituție, prin trimiterea la acte administrative, cu forță juridică inferioară legii, care reglementează, în absența unor norme cu forță juridică a legii organice, procedura și cazurile de modificare și/sau suspendare a raporturilor de serviciu ale polițistului. Dispozițiile de lege criticate nu respectă normele de tehnică legislativă, de vreme ce, potrivit Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă

pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, ordinele cu caracter normativ se emit numai pe baza și în executarea legii și trebuie să se limiteze strict la cadrul stabilit de actele pe baza și în executarea cărora au fost emise, fără ca prin acestea să poată fi completată legea, astfel cum s-a procedat prin ordinul ministrului afacerilor interne menționat”.

Mutatis mutandis, prevederile art. 42¹ alin. (3), făcând trimitere la acte administrative inferioare legii, în absența unor norme cu forța juridică a legii organice, contravin dispozițiilor art. 73 alin. (3) lit. 1) din Constituție.

➤ **Art. I pct. 152, cu referire la art. 96 alin. (3) și alin. (8) teza I**

Aceste prevederi sunt contrare art. 1 alin. (5) din Constituție referitoare la obligația respectării Constituției și a legilor, prin conținutul lor neclar și confuz încălcând principiul legalității, care este fundamental pentru buna funcționare a statului de drept.

De asemenea, derogă de la dispozițiile art. 52 alin. (3) din Constituție, care asigură un echilibru perfect între necesitatea asigurării cadrului legal și instituțional al funcționării unei justiții independente – ca premisă fundamentală a existenței statului de drept și democratic – și drepturile persoanei care a avut de suferit în urma săvârșirii unei erori judiciare, instituind în sarcina magistraților o răspundere materială ce depășește granițele trasate de acest articol.

„Există eroare judiciară atunci când, în cadrul procedurilor judiciare:

a) s-au încălcat norme de drept material sau procesual, fapt ce a condus la încălcarea drepturilor fundamentale absolute ale persoanei;

b) prin încălcarea în mod vădit incontestabil a normelor de drept material sau procesual s-a soluționat o situație litigioasă contrar realității faptice sau juridice ori s-a produs neregularitate în modul de desfășurare a procedurilor judiciare, iar aceasta nu a fost remediată în căile de atac sau în procedurile prevăzute de lege, producând în acest mod o vătămare gravă a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei.”

Textul mai sus menționat adoptat de Parlamentul României, ulterior deciziei nr. 45 din 30 ianuarie 2018 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 199 din 5 martie 2018, este lipsit de claritate și conduce la confuzii în interpretarea și aplicarea legii.

Considerăm că formulările „încălcarea drepturilor fundamentale absolute” și „drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei” ce au fost raportate din perspectiva tehnicii legislative folosite la noțiunea de eroare judiciară, sunt de așa natură încât, pe de-o parte, creează confuzii cu privire la sfera examinării acestora în condițiile unei situații concrete, iar pe de altă parte, nu sunt previzibile.

De asemenea, formularea „s-a soluționat o situație litigioasă contrar realității faptice sau juridice” echivalează cu repunerea în discuție a chestiunilor de fapt sau de drept tranșate definitiv în procedura reparării pagubei.

Prin reglementarea din prezenta lege a textelor mai sus menționate, nu s-a respectat conținutul dispozițiilor deciziei nr. 45 din 30 ianuarie 2018 a Curții Constituționale, care a precizat în mod expres și clar criteriile de definire a erorii judiciare.

Altfel spus, prin formularea adoptată, legiuitorul a făcut o translație a dispozițiilor din decizia Curții Constituționale, omițând să reglementeze condițiile dispuse de instanța de contencios constituțional, accentuând și mai mult neclaritatea legii, prin caracterul evaziv și nepredictibil al următoarelor formulări „în mod vădit necontestabil”, „s-a soluționat o situație litigioasă”, „neregularitate în modul de desfășurare a procedurilor judiciare”, în raport cu „vătămarea gravă”.

Dispozițiile mai sus menționate, așa cum au fost reglementate ulterior deciziei Curții Constituționale contravin Opiniei nr. 3/2002 a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni unde se precizează faptul că „magistratul nu trebuie să muncească sub amenințarea unei sancțiuni financiare sau, mai grav, a unei pedepse cu închisoarea, amenințări a căror existență ar putea, chiar inconștient, să influențeze judecata sa”.

De asemenea, în pct. 5 lit. iii) din lucrările preliminare ale Avizului nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni se reține că nu este potrivit ca judecătorul să fie expus, în ceea ce privește exercițiul funcțiunii sale, vreunei răspunderi personale, cu excepția cazului în care face o greșeală intenționată. Aceeași concluzie este reluată în *Magna Carta privind statutul judecătorilor*, (pct. 20-22).

Reglementările internaționale conturează eroarea judiciară ca o figură juridică distinctă, care nu se confundă cu greșeala de judecată, pentru care, atât dispozițiile legale interne, cât și cele internaționale, prevăd alte mijloace de remediere.

Se încalcă totodată, dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituția României privind previzibilitatea și claritatea legii și în ceea ce privește prevederile alineatului (8) al art. 96 teza I, potrivit căruia „Statul, prin Ministerul Finanțelor Publice va exercita acțiunea în regres împotriva judecătorului sau procurorului, dacă în urma raportului consultativ al Inspecției Judiciare prevăzut la alin. (7) și al propriei evaluări, apreciază că eroarea judiciară a fost cauzată ca urmare a exercitării de judecător sau procuror a funcției cu rea-credință sau gravă neglijență.”

Considerăm că se introduce un criteriu extrinsec și de dublu standard de apreciere din partea unei instituții exterioare puterii judecătorești, cum este Ministerul Finanțelor Publice, care prin această evaluare proprie aduce atingere independenței sistemului judiciar prin faptul că se adaugă evaluării făcute de Inspecția Judiciară, singurul organ cu atribuții de verificare

independentă asupra răspunderii magistraților, ce are un caracter consultativ.

Spre deosebire de verificarea efectuată de Inspecția Judiciară, reglementată în forma propusă în art. 74¹ din Legea nr. 317/2004, verificare care are o valoare consultativă și formală în procesul de apreciere, în cazul evaluării Ministerului Finanțelor Publice propusă în norma mai sus menționată nu există nicio minimă prevedere cu privire, la criterii, titulari concreți, procedură, ceea ce conduce la o dublare a competențelor instituțiilor implicate în procedura răspunderii.

Caracterul neprevizibil se susține, pe de altă parte și prin atribuirea unui rol consultativ evaluării Inspecției Judiciare, în raport cu evaluarea unei entități dintr-o altă autoritate, respectiv autoritatea executivă, căreia i se conferă caracter decisiv.

În consecință, pentru considerentele de mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite

HOTĂRĂȘTE:

Sesizarea Curții Constituționale pentru a se pronunța asupra aspectelor de neconstituționalitate cuprinse în Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 418/2017).

